

Cetatea Cavalerilor

Fondator Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
 Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

Conspirații împotriva României în primul război mondial

Gl-locot. dr. Grigore Stamate

Dintotdeauna, și cu precădere în momentele de grea încercare, marile puteri ale lumii dintotdeauna și-au demonstrat din plin perfidia în asumarea și onorarea angajamentelor, precum și rapacitatea în culegerea și valorificarea laurilor. Independent de orice angajament, de orice învoială, ca și de însăși seriozitatea condițiilor impuse de către evoluția evenimentelor. Iar, din punctul acesta de vedere, României – mai mult decât oricărui alt stat – i s-a „asigurat” un loc cu totul aparte. Învățămintele oferite de Marele Război Mondial fiind deosebit de pilduitoare. Așa se face că, deși a fost îndelung tatonată intenția României de a se circumscrie perimetrului belic, de o parte ori de cealaltă a coalițiilor care se manifestau în teatrul de război al celei mai mari conflagrații de până atunci, între declarațiile oficiale și promisiunile marilor puteri – care insistau și presionau să o aibă neapărat alături – și intențiile reale ale guvernanților acestora era o condamabilă discrepantă. Astfel, dacă ar fi să ne referim doar la Antanta, care nu mai știa cum să procedeze, ca să ne atragă alături de componenții săi în conflict, josnicia comportamentului n-a cunoscut limite. Aceasta, în pofida faptului vădit că – așa cum evidenția, ulterior, la conferința de pace, Ion. I.C. Brătianu – „Noi nu am intrat în război ca niște solicitori nepoștiți. Noi am intrat în război ca niște aliați doriți și ceruți”.

Așadar, anticipat semnării Tratatului de alianță și a Convenției militare din 4/17 august 1918 – prin care cele patru puteri ale Antantei (Franța, Rusia, Marea Britanie și Italia) recunoșteau dreptul României de a uni teritoriile locuite de românii din Austro-Ungaria, fixând inclusiv traseul viitoarelor frontiere – cu doar câteva zile, în 20 iulie/11 august 1916, Franța încheiase un acord, în secret, cu Rusia prin care *a priori* se angajau să împiedice participarea României, cu drepturi egale, la viitoarea conferință de pace. Ceea ce s-a și întâmplat. Și, pe cale de consecință, acea linie de demarcație – stipulată în articolul IV al Convenției – dintr-un început a fost sortită eșecului. Pentru mai multă înțelegere, evidențiem că traseul liniei de frontieră prevăzut să urmeze, în general, talvegul râului Tisa până la confluența acestuia cu fluviul Dunărea, nu s-a mai prevalat de nicio atenție din partea învingătorilor.

De menționat că, potrivit aceleiași convenții, la respectivul moment al semnării, se stabilea clar că România va declara război numai contra Austro-Ungariei. Iar determinarea sa să-și extindă potrivnicia și împotriva Germaniei, ar fi trebuit să reprezinte un atu, în plus, în fața celor care ne-au trădat așteptările. Cu toate acele searbăde motivații că la începutul anului 1918, am ieșit din război. Fără să aducă în discuție izolarea la care a fost supusă România prin retragerea trupelor ruse de pe frontul din Moldova și nici detașarea nepermisă a celorlați aliați, care-și urmăreau doar propriile interese. Ca să nu mai amintim se reintrarea României în război și efortul de proporții pentru alungarea trupelor ungare, până dincolo de aliniamentul nord-vest Balaton-Gyor, ajutorul acordat Armatei cehoslovace împotriva ungarilor, concomitent cu împiedicarea bolșevizării Ungariei. Toate acestea în condițiile în care ceilalți aliați deja își demobilizaseră unitățile.

Cetatea Cavalerilor

Dar, înainte de a trece la abordarea și a conspirațiilor împotriva României din partea Puterilor Centrale – de astă dată, oarecum firești, dacă ținem seama că avem de-a face cu tabăra adversă, care avea tot interesul să procedeze și altfel, decât normalitatea ar fi impus – să mai amintim și o altă situație de partea Antantei, care poate fi etichetată, în fel și chip, și ale cărei conotații au totuși tentă conspiraționistă.

Tot înspre finele lunii iulie a anului 1916, s-a mai perfecționat o înțelegere secretă între Franța și Marea Britanie, potrivit căreia din pornire, România nu trebuia să mai beneficieze de ajutorul grupării aliate de la Salonic, dacă ataca și Bulgaria. Contrar stipulațiilor Convenției militare, care din start deveneau inaplicabile. Fapt ce a avut urmări considerabile asupra războiului purtat în zona Munteniei și a Dobrogei și care a privat apărarea Bucureștiului de intervenția promisă și întregul sud al teritoriului. Totul culminând cu retragerea în Moldova.

2 Dacă, la toate acestea se adaugă și tergiversarea rusească, imaginea dezastrului pe care l-a avut de suportat armata română apare în amploarea dezamăgirii sale față de sinceritatea intervenției partenere, timp în care încrederea în aportul aliaților fiind puternic zdruncinată. Ca, într-un final, apogeul să fie atins chiar la conferința de pace. Atunci când s-a demonstrat că promisiunile partenerilor de alianță, mai exact a celor puternici rezidă doar în angajamente deșarte, a căror întindere nu depășește niciodată aspirațiile hegemoniste ale marilor puteri.

Dar, să trecem și de cealaltă parte a baricadei, înspre tabăra Puterilor Centrale ale cărei mașinațiuni depășesc cu mult cadrul simplelor manipulări și care – analizate atent, cu discernământ și tot pe-atâta responsabilitate – oferă istoricilor și militarilor, politicienilor de vârf, tot atâtea învățăminte și prilejuri de luare aminte..

Primăvara anului 1917 – denumită „etapa pipăirii terenului în vederea încheierii păcii” – pe lângă multe altele a debutat cu două episoade de anvergură în ansamblul conspirațiilor împotriva României. Primul, avându-l ca protagonist pe cumnatul împăratului Carol I al Austriei – respectiv pe Carol al IV-lea al Ungariei – prințul Sixt de Bourbon. Acesta, un personaj cu trecere în rândurile protipendadei franceze, a fost însărcinat special de către monarhul Imperiului Austro-ungar să intervină pe lângă autoritățile de la Paris pentru încheierea unei păci separate cu Puterile Antantei. La o adică, chiar și fără știința aliatului principal, Germania.

Din noianul aranjamentelor în materie, doresc să prezint doar pe cele care vizau nemijlocit soarta Regatului român. La acea dată, un stat greu încercat de eșecul bătăliilor din toamna anului 1916, cu administrația și casa regală în retragere, cu Oltenia, Muntenia și Dobrogea sub ocupație, cu armata diminuată și încă nerefăcută, cu o populație grav încercată de efectele războiului, de gerurile unei ierni năprasnice, de sărăcie și de boli. Concret, iată ce le propunea Sixt de Bourbon Aliaților: România să revină la *statut quo-ul ante bellum*, fără de nici-o compensație în plus. Mai mult, la nevoie, aceasta să fie dezmembrată și împărțită, potrivit unei scheme arbitrar stabilită; avantajoasă, desigur, Austriei. În schimb, pentru o așa-zisă „echilibrare”, Sixt de Bourbon dădea asigurări ferme privitoare la realipirea Alsaciei și Lorenei la Franța, refacerea teritorială a Belgiei, potrivit interesului francez, dar și anumite binefaceri pentru Serbia, aflată în tabăra Antantei. Chestiunea aceasta – mă refer, îndeosebi, la România – nu s-a rezumat doar la nivel de aspirație ci, profitând de relațiile apropiate ale lui Sixt cu elita politică franceză, s-a dezvoltat până la cel mai înalt nivel de reprezentare. Austria, cea mai interesată, chiar avansând propuneri de urmare. Astfel încât, iritat de aberațiile unui asemenea demers, primul-ministru Ribot a fost nevoit să intervină cu fermitate și să le spună tuturor clar că: „Obligațiile noastre față de România sunt mai mari decât față de Serbia, fiindcă România nu a intrat în război decât pentru noi”. Poziție la care s-au raliat, desigur, și alți înalți demnitari, cu deosebire din rândul militarilor, care au înțeles foarte bine substratul propunerilor austriece.

Al doilea episod, și mai întunecat decât primul, a fost reprezentat de către fostul ministru plenipotențiar al Austro-Ungariei, la București, contele Ottokar Czernin, la fost ministru de externe al Imperiului. Un diplomat persuasiv, extrem răuvoitor în privința României, căreia nu-i putea ierta afrontul la insistențele sale de aderare la Puterile Centrale, precum și deconspirarea de către serviciul român de informații al a rețelei de spionaj, pe care – împreună cu serviciile germane de profil – ajunsese să o extindă până la nivelul politic și militar românesc de vârf. Îl amintim, în acest sens, pe Alexandru Marghiloman, om politic de bază, fost ministru de externe și viitor prim-ministru – cu toate încercările sale și ale unor adepți, de disculpare ulterioară – precum și pe generalul Vasile Zottu, șeful Statului Major

General, care a fost nevoit să se sinucidă, pentru a nu se prezenta în fața Curții Marțiale; deși motivația acestui gest a fost, de asemenea, denaturată apoi, fiind cosmetizată corespunzător.

Dar, să vedem cu ce variante „opera” – în defavoarea României, desigur – contele Czernin, care, în felul său oscilant și vădit duplicitar, urmărea distrugerea completă a României: fie prin alipire nemijlocită, fie direct, prin spargere. Astfel, în prima variantă, Ottokar propunea tranșant împărțirea României între Rusia – căreia i se sugestiona să preia, în întregime, Moldova și Austro-Ungaria care urma să preia Oltenia și Muntenia. Până și Bulgariei i se rezerva întreaga Dobrogea.

În a doua variantă, așa, ca pentru a preveni temerea că apropierea dintre Rusia și Bulgaria ar fi putut deveni periculoasă, propunea ca România să rămână – chipurile – ca tampon între cele două țări, prin reducerea considerabilă a dimensiunii sale teritoriale la un stat micuț, după modelul Monaco, care să fie plasat la Gurile Dunării. Adică, în Deltă. Surprinzător, în cea mai josnică și mai dușmănoasă tentativă de dispariție a unui stat european multimilenar, cu o istorie atât de îndelungată și atât de zbuciumată, una plină de învățăminte, care putea oferi lumii pildă de civilizație .

Toate acestea nu se limitat nicidecum la stadiul de simplă intenție ci, asemenea variante au constituit baza întocmirii așa-zisului „document de la Viena”, care a fost prezentat inclusiv Germaniei și a fost analizat, în amănunțime și la Berlin, dar și în alte cancelarii, inclusiv în cele de peste Ocean. Și astfel „memoriul lui Czernin”, după însușirea sa – cu rezerve, ce-i drept – și de către nemți, a devenit „documentul de la Berlin”, un act, de-acum oficial, ale cărui prevederi, în parte, au fost incluse și în Acordul de la Kreuznach încheiat la 18 mai între Germania și Austria. Iată și conținutul respectivului paragraf: „În cazul când Germania își anexează Curlanda și Lituania și își alipește Polonia, atunci ea consimte că România ocupată – exclusiv Dobrogea bulgărească (până la granița de la 1913) și o fâșie teritorială până la sud de linia ferată Cernavodă-Constanța – să cadă, ca stat deosebit, în sfera de interese a Austro-Ungariei, cu garantarea participării economice a Germaniei în România”.

Față de asemenea elucubrații, apare fireasca întrebare: Care era poziția celor din tabăra Aliatilor, din care și Regatul român făcea parte? Extrem de interesant.

Majoritatea a fost siderată, dar au fost și unii – nu mulți – care s-au manifestat cu interes față de propunerile sus-menționate. Între aceștia, îl avem în vedere pe contele francez Armand, cel care a prezentat contelui Revertera, un alt acolit al împăratului Austro-Ungariei, un alineat, care s-ar fi vrut să fie introdus în viitoarele propuneri de pace, în referire la perspectiva României. Adică: „România va fi restabilită în frontierele sale anterioare Tratatului de pace de la București din 1913”.

După cum lesne se poate observa, tocmai varianta prințului Sixt de Bourbon, chiar dacă altfel toaletată . Poate că veți avea în intenție să credeți că și acesta era doar unul dintre cei care acționau, în nume propriu, ca un simplu adept convertit de către Bourbon în sprijinul ideilor invocate de către acesta. Nicidecum, însă. Pentru că, din nefericire pentru România, contele Armand avea abilitatea să vorbească în numele Antantei. Chiar dacă nu s-a ajuns și la o finalizare, în sensul celor dorite de austro-ungari. Să reținem că, surprinderea a venit din partea celui mai puternic stat al Puterilor Centrale, Germania, care s-au manifestat îndoielnic, cu serioase rezerve față de variantele amintite. Nu pentru că ar fi fost cumva tare preocupați de soarta României ci, pur și simplu, pentru că, la acea dată, ei nu concepeau defel să piardă războiul, iar variantele lor aveau o cu totul altă definitivare, pe care nu înțelegeau să o aducă și l cunoștința altora.

Dar, oare, ce făceau în tot acest timp reprezentanții Ungariei? Ai acelui stat care visau la o țară dincolo de orice justificare istorică. Un fost pașalâc turcesc, fără de nicio legătură cu principatul suzeran al Transilvaniei, un satelit al Austriei imperiale, obedient Germaniei, dintotdeauna ostil, revanșard și dornic să obțină cât mai mult și cât mai multe pe seama României.

Se rezumau ei doar la demersurile de la nivelul comun!? Niciodată. Iată cum s-au prezentat, în concret, faptele circumscrise unui demers extrem de periculos.

Pe fondul destabilizator și incert al încordării politico-militare, Ungaria desfășura o propagandă vehementă, falsă și aprig denigratoare împotriva României, la toate eșaloanele și pe toate planurile. Cu deosebire, pentru influențarea statelor cu putere de decizie, la acea vreme. Cu deosebire, în Anglia - chiar și în Rusia - dar, mai ales, în S.U.A., unde populația era mai puțin avizată asupra realităților din această parte de Sud - Est a Europei. În timp ce România nu dispunea de nici un fel de reprezentanță diplomatică, Ungaria își avea propriile sale organisme de presă și de propagandă în cadrul ambasadei din Statele Unite, care acționau intens pentru dezinformare, escamotare a adevărului istoric și promovarea interesului național, ca și a aspirațiilor de secole ale fostului imperiu. Un punct extrem de nevralgic

Cetatea Cavalerilor

Avram Iancu -150

Nr. 7 (23)/ IULIE 2022

4

pentru România, care avea să se convingă, dureros, de aceste tertipuri, chiar pe timpul tratativelor Conferinței de Pace de la Paris. Căci, influența ungară asupra cercurilor reprezentative ale americanilor a fost colosală, încât mai-marii acestora declarau că „recunoaștem aspirațiile legitime ale poporului român dar nu subscriem la propunerile sale concrete”. Mai grav de atât, nici că se putea. Ar fi multe de spus și despre Italia, care, ne-a trădat așteptările încă din primăvara lui 1915, ca și ulterior, la Conferința de Pace. Ca și despre Serbia, ale cărei autorități nu se mai dădeau plecate din Banat. Ca și despre Aliați, pe ansamblu, care *in corpore* au eludat dispozițiile Tratatului de Alianță, ca și ale Convenției dintre România și Antanta în privința frontierei de vest, pe care totuși îl invocăm în extras, ca să știe și viitorimea, care ar fi trebuit să fie, de fapt – pentru că, de drept, nu s-a mai ținut, în niciun fel, seama – frontiera de vest a României: „În continuare, ea va urma frontiera Galiției și a Bucovinei și cea a Galiției și Ungariei până la punctul Stog, cota 1655; de aici, ea va urma linia de separație a apelor Tisa și Vișeu, pentru a atinge Tisa în satul Trebușa, în amonte de punctul unde ea se unește cu Vișeul. Din acest punct, ea va coborî pe talvegul Tisei până la 4 km în aval de confluența sa cu Someșul, lăsând satul Vásárosnámeny României. Ea va continua apoi în direcția sud-sud-vest până în punctul situat la 6 km la est de orașul Debrețin. Din acest punct, ea va atinge Crișul la 3 km în aval de confluența celor doi aflunți ai săi (Crișul Alb și Crișul Repede). Ea se va împreuna apoi cu Tisa la înălțimea satului Algyö, la nord de Seghedin, trecând la vest de satele Orosháza și Békérsamson, la 3 km de care ea va forma o mică curbă. De la Algyö, linia va coborî pe talvegul Tisei până la confluența acesteia cu Dunărea și, în sfârșit, va urma talvegul Dunării până la actuala frontieră a României” (în continuare și o copie după varianta originală, în franceză)